

Warszawa, 27.05.2000 r.

RPO/328368/99/III/DB

Pan
Janusz STEINHOFF
Minister Gospodarki

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi od osób mających ustalone prawo do górniczej renty rodzinnej, które w oparciu o art. 22 ust. 3 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. miały prawo do bezpłatnego węgla w naturze, a które utraciły to prawo w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla i wypłacania tego ekwiwalentu oraz zasad refundowania kosztów deputatu węglowego i rent wyrównawczych (Dz.U. Nr 42, poz. 427).

Zgodnie z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz.U. Nr 162, poz. 1112) osobie uprawnionej na podstawie Układu Zbiorowego Pracy do bezpłatnego węgla, która uzyskała lub uzyska emeryturę lub rentę przed dniem 31 grudnia 2002 r. wypłacany jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ze środków budżetowych, oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego

węgla. Tak więc wśród osób uprawnionych mieszczą się, moim zdaniem, osoby, które mają ustalone prawo do renty rodzinnej.

Tymczasem wydane na podstawie art. 55 ust. 5 cytowanej ustawy rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 kwietnia 1999 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 427), określając krąg podmiotów uprawnionych do ekwiwalentu precyzuje, że chodzi o osoby, które były zatrudnione w przedsiębiorstwie górniczym oraz wdowy, wdowców i sieroty pobierające rentę rodzinną po byłych pracownikach tych przedsiębiorstw, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie wymienionego na wstępie Układu Zbiorowego.

Takie sformułowanie oznacza zawężenie kręgu uprawnionych do ekwiwalentu do osób pobierających rentę rodzinną a pominięcie osób, które mają ustalone prawo do renty nie pobierają tego świadczenia.

Postanowienia cytowanego wyżej rozporządzenia Ministra Gospodarki stały się także przyczyną skarg emerytów i rencistów m.in. z przedsiębiorstw robót górniczych, którym na mocy art. 22 ust. 1 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. przysługiwało prawo do bezpłatnego węgla w naturze. Przyjęte w rozporządzeniu rozwiązania pozbawiły ich tego prawa.

Tymczasem prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla tych osób zostało zachowane na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych.

Zgodnie bowiem z art. 55 ust. 2 cytowanej ustawy ekwiwalent pieniężny może otrzymać osoba, która na emeryturę lub rentę przeszła od pracodawcy objętego Układem Zbiorowym Pracy.

Wydane na podstawie cytowanej ustawy rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 kwietnia 1999 r. określając zakres podmiotowy uprawnionych do ekwiwalentu pieniężnego wymienia emerytów i rencistów, którzy byli zatrudnieni w przedsiębiorstwie górniczym.

Oznacza to, moim zdaniem, ograniczenie zakresu podmiotowego uprawnionych do ekwiwalentu pieniężnego.

Bowiem użyte w art. 55 ust. 2 pojęcie „pracodawcy objętego Układem Zbiorowym Pracy” jest pojęciem szerszym - oznacza zakłady górnicze w tym m.in. kopalnie węgla kamiennego, przedsiębiorstwa robót górniczych oraz bezpośredniego zaplecza górniczego - szczegółowy wykaz zakładów pracy, zawiera załącznik Nr 1 do Układu. Natomiast użyte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki określenie „przedsiębiorstwa górnicze” jest pojęciem węższym i ogranicza krąg uprawnionych do emerytów i rencistów spółek węglowych, spółek, w których akcje lub udziały Skarbu Państwa albo spółek węglowych lub przedsiębiorstw państwowych przekraczają 50% wartości kapitału akcyjnego, przedsiębiorstw państwowych wydobywających węgiel kamienny na podstawie koncesji. Definicja „przedsiębiorstwa górniczego” zawarta jest w art. 2 pkt 3 cytowanej wyżej ustawy i nie obejmuje np. przedsiębiorstw robót górniczych. Oznacza to w praktyce pozbawienie prawa do ekwiwalentu emerytur i rencistów pracodawców objętych Układem, ale nie należących do kategorii „przedsiębiorstwa górniczego”, w tym przedsiębiorstw robót górniczych.

Wydaje się zatem, że postanowienia rozporządzenia Ministra Gospodarki przekroczyły udzieloną delegację ustawową w zakresie, w jakim pozbawiły omawianą grupę osób prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

Działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. z 1991 r. Nr 109, poz. 471 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Z poważaniem

/-/ prof. dr Adam Zieliński